

DOBÓR GEOGRAFICZNEJ LEKTURY UZUPEŁNIAJĄCEJ DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Rewolucja naukowo-techniczna, w którą wkraczamy, wymaga m. in. postępu dydaktyczno-wychowawczego i w tym też kierunku idą wysiłki pedagogów, określone ogólnym mianem unowocześnienia szkoły.

Wydaje się, że w przypadku nauczania geografii, najpilniejszego unowocześnienia i i uściślenia wymagają treści merytoryczne, czyli programy, podręczniki oraz materiały pomocnicze do nauczania geografii.

Wyniki badań i dyskusji przeprowadzonych w zakładzie Dydaktyki Geografii WSP w Krakowie wskazują, że unowocześnienie procesu nauczania i uczenia się geografii nie prowadzi wyłącznie poprzez wynajdywanie i wprowadzanie do praktyki nowych metod i środków nauczania. Nie zawsze to co nowe musi być lepsze! Postęp dydaktyczno-wychowawczy jest możliwy również na drodze stosowania dotychczasowych metod i środków, lecz odpowiednio zmodyfikowanych, dostosowanych do zadań i warunków współczesnej polskiej szkoły, wspartych skutecznymi sposobami działania.

Jednym ze środków od dawna stosowanym w nauczaniu i uczeniu się geografii (od czasów KEN) jest geograficzna lektura uzupełniająca. Zarówno dawne, jak i obecne programy nauczania geografii zalecają stosowanie lektury na lekcjach oraz w pracy domowej. Kładą one nacisk na wyrabianie u uczniów umiejętności i nawyku korzystania z niej.

Posługując się terminem *geograficzna lektura uzupełniająca* ma się na myśli wszystkie te publikacje, które zawierają treści geograficzne (z wyjątkiem oficjalnie polecanych podręczników geografii) i mają wyraźne tendencje upowszechnienia wiedzy geograficznej przeznaczonej dla określonego odbiorcy. Do geograficznej lektury uzupełniającej najczęściej zalicza się: książki podróżnicze, książkowe opracowania monograficzne kontynentów, krajów lub regionów geograficznych, książki opisujące w sposób popularnonaukowy badania nad obiektami i zjawiskami geograficznymi, artykuły popularnonaukowe w czasopismach dotyczące obiektów i zjawisk geograficznych oraz przewodniki turystyczno-krajoznawcze. Do geograficznej lektury uzupełniającej można również zaliczyć dzieła literackie, pamiętniki i listy podróżników, reportaże oraz inne publikacje, nie zawsze dające się

określić pod względem formy, ale zawierające merytorycznie poprawne treści geograficzne.

Niestety, w polskiej literaturze, a zwłaszcza w bibliotekach szkolnych, niewiele jest publikacji odznaczających się walorami poznawczymi, kształcącymi, wychowawczymi i równocześnie zwięzłością treści geograficznych, poprawnością rzeczową, dostosowaniem do zaciekawień i percepcyjnych możliwości uczniów oraz poprawnym i barwnym językiem. Tak np. książki A. Fiedlera są napisane poprawnie rzeczowo i z talentem, ale zawarta w nich liczba wiadomości geograficznych jest niewielka. W podróźniczych reportażach O. Budrewicza zawartych jest wiele interesujących szczegółów, ale brak dbałości o poprawną geograficzną terminologię. B. Prus w *Faraonie* po mistrzowsku opisał przyrodę i kulturę Egiptu, ale geograficzne treści są rozrzucone w trzytomowym dziele i często są już nieaktualne. Przetłumaczona na język polski praca L. S. Berga (1962) na ogół odznacza się poprawnością rzeczową, ale jest niezupełnie zrozumiała dla uczniów oraz ma sporo wad językowych. Należy również pamiętać o tym, że skompletowanie w każdej bibliotece szkolnej odpowiedniej ilości egzemplarzy wartościowej, uzupełniającej lektury geograficznej na razie praktycznie jest niewykonalne.

Istnieje więc naturalna konieczność wybierania z dzieł różnych autorów tych rozdziałów, stron, pojedynczych zdań, które są przydatne w procesie nauczania i uczenia się geografii, czyli sporządzanie geograficznych wypisów — swoistej formy geograficznej lektury uzupełniającej. Przez geograficzne wypisy rozumie się zbiór krótkich, celowo dobranych tekstów, napisanych w sposób interesujący, poprawny pod względem rzeczowym i językowym, pełniących głównie funkcję ilustracyjną.

W Polsce dotychczas opracowano i wydano około 15 wypisów geograficznych. Najbardziej znane były wypisy geograficzne W. Nałkowskiego (1902—1911), G. Konopnickiego (1907), J. Siwakowej (1923), J. Łaganowskiego (1907 i 1925), Z. Federowicza (1925), S. Pawłowskiego (1929) oraz przetłumaczone z języka rosyjskiego *Opowiadania geograficzne* (1953). Dawne wypisy geograficzne były na ogół dostosowane do ówczesnych programów nauczania geografii, a zawarte w nich czytanki w sposób bardziej lub mniej interesujący i poprawny rzeczowo ilustrowały różne obiekty terenowe, zjawiska geograficzne, czy krajobrazy.

Ostatnio ukazały się nowe wypisy geograficzne dla VII i VIII klasy szkoły podstawowej w opracowaniu I. Bernei D. Licińskiej (1972, 1973). Książki te mimo dużych nakładów (dla VII klasy — 100 000 egz., dla VIII klasy — 80 000 egz.) szybko zniknęły z półek księgarskich.

Przeprowadzone badania ankietowe w latach 1966—1970 wśród geografów, nauczycieli szkół podstawowych w powiatach brzeskim, kluczborskim, pszczyńskim i radomskim oraz rozmowy prowadzone ze studentami

geografii Studium dla Pracujących WSP w Krakowie dowodzą dużego zapotrzebowania społecznego na wypisy geograficzne i na inne rodzaje uzupełniającej lektury geograficznej. Dlatego też w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP w Krakowie, od piętnastu lat, w ramach seminarium magisterskiego m.in. prowadzone są badania nad funkcją i recepcją geograficznej lektury uzupełniającej (B o m b o l e w s k a 1960, C i e ś l i k 1962, M a r c i n k o w s k i 1962), sporządzane są wypisy geograficzne (A n t o s z 1968, W o l a ń s k i 1970, D y m a r a 1971, K i e l a r 1971, Z b r o w s k i 1971) oraz jest tworzona teoria doboru treści do geograficznej lektury uzupełniającej.

Literatura przedmiotu i wyniki dotychczasowych badań wskazują, że uzupełniająca lektura geograficzna (w tym również wypisy geograficzne) pomaga nauczycielowi geografii w barwnym przekazywaniu wiedzy, zaspokaja intelektualne zainteresowania uczniów, daje im pełniejsze wyobrażenia, wzbogaca ich przeżycia emocjonalne, korzystnie wpływa na postępy uczniów w poznawaniu geografii, czyli odgrywa ważną rolę w procesie nauczania i uczenia się geografii.

Należałoby więc ustalić obiektywne kryteria doboru tekstów, aby dać nauczycielom i uczniom optymalnie wartościową uzupełniającą lekturę geograficzną. Dotychczasowi autorzy piszący o geograficznej lekturze uzupełniającej zajmowali się głównie sposobami wykorzystywania tego środka dydaktycznego, zaś sprawę tworzenia i dobierania geograficznej lektury traktowali marginalnie i niewystarczająco. Nawet autorzy dotychczasowych wypisów geograficznych i komentatorzy tych środków dydaktycznych nie sformułowali całościowej koncepcji tworzenia wypisów, ani nie ustalili kryteriów doboru treści geograficznych wypisów. Pierwsze przyczynki teorii doboru artykułów z „Poznaj świat“ dla uczniów klasy VII opublikował w „Geografii w Szkole“ W. W o l a ń s k i (1972).

W dostępnej literaturze nie spotkano śladów świadczących o tym, że dobór tekstów do wypisów geograficznych odbywał się nie tylko na drodze intuicji ich autorów. Współcześnie ten sposób doboru wydaje się być niewystarczający. Nie zawsze to, co wydaje się wartościowe i interesujące ludziom dorosłym, spotyka się z podobną oceną dzieci i młodzieży. Dlatego należy opracować naukową teorię doboru i konstrukcji geograficznych wypisów.

Przed przystąpieniem do prezentacji dotychczasowych wyników prób i badań należy, choćby skrótowo, ukazać zastosowane w badaniach metody i techniki badawcze. W dawniejszych pracach magisterskich (B o m b o l e w s k a 1960, C i e ś l i k 1962, M a r c i n k o w s k i 1962, A n t o s z 1968, W o l a ń s k i, 1970), stosowano głównie eksperymenty pedagogiczne i obserwacje oraz kontrolowano wyniki nauczania geografii. W nowszych pracach magisterskich (D y m a r a 1971, K i e l a r 1971, Z b r o w s k i

1971) starano się sposoby postępowania empirycznego i drogi rozumowania bardziej dostosować do specyfiki rozwiązywanych problemów.

Badania wyjściowe, sprawdzające stopień zainteresowania nauczycieli geografii i uczniów uzupełniającą lekturą geograficzną, przeprowadzono za pomocą ankiety i wywiadów. Drugi etap pracy polegał na zgromadzeniu różnych źródeł (w znaczeniu różnych tekstów), w celu wybrania z nich, na drodze retrospekcji i intuicji, fragmentów ilustrujących poszczególne hasła programu nauczania geografii w klasach V, VII i VIII. W ten sposób zgromadzono 312 fragmentów lektury geograficznej, w tym 120 dla klasy V, 100 dla klasy VII i 112 dla klasy VIII. Wykorzystano łącznie prace około 200 autorów, przeważnie polskich. Równocześnie tworzone hipotetyczne kryteria doboru tekstów. Następnie przystąpiono do przeprowadzenia eksperymentów pedagogicznych połączonych z obserwacją. Eksperymenty pedagogiczne prowadzono w szkołach podstawowych Kluczborka, Pszczyny i Radomia. Badania eksperymentalne polegały na prezentacji (czytaniu lub odtwarzaniu z taśmy magnetofonowej) uczniom na lekcjach geografii lub na zajęciach SKKT fragmentów lektury geograficznej i obserwowaniu (rejestrowaniu) reakcji uczniów. Równocześnie przy pomocy wcześniej przygotowanych pytań i poleceń sondowano, co z prezentowanych tekstów uczniowie zrozumieli, a czego nie zrozumieli, co zapamiętali, co im się szczególnie podobało i dlaczego? W przypadku zauważania błędów lub nieścisłości w prezentowanych tekstach, starano się te błędy poprawić. Niektóre teksty były badane jednorazowo, inne wielokrotnie. Na drodze obserwacji reakcji uczniów starano się ustalić: Czy uczniowie umiejscawiają opisane zjawiska, obiekty, krajobrazy na mapie? Czy dostrzegają przenośnie literackie lub nieścisłości rzeczowe? Czy odróżniają prawdę od legendy? Nudzą się, czy chłoną treść? Czy i o co pytają?

Celem eksperymentu i obserwacji było m.in. ustalenie, które z wybranych tekstów odpowiadają uczniom i dlaczego? W ten sposób każdy wybrany tekst został sprawdzony w świetle hipotetycznie przyjętych kryteriów i w świetle ocen badanych uczniów.

Kolejnym etapem badań była wstępna analiza wyników eksperymentu i obserwacji. Ustalono, że treści niektórych czytanek były zbyt ubogie, inne zaś mało ciekawe czy za trudne, wobec czego niektóre teksty (około 50%) zupełnie odrzucono, inne przekształcono. Przekształcanie najczęściej polegało na łączeniu treści zapożyczonych od dwóch, trzech, niekiedy czterech i więcej autorów w jedną całość. W wielu tekstach wprowadzono dalsze zmiany terminologiczne i stylistyczne, powykreślano niektóre zdania, uzupełniono skróty myślowe itp. Nadto sporządzono słowniczki geograficzne, a w klasie V dodatkowo opracowano zadania i polecenia dla uczniów.

Powstałe nowe całości ponownie poddano analitycznej ocenie uczniów i nauczycieli geografii. Oceny uczniów gromadzono głównie za pomocą kwestionariusza (każdą czytankę oceniało trzech uczniów), zaś oceny nau-

czyteli zebrano na drodze dyskusji przeprowadzonych na powiatowych konferencjach metodycznych. Niektóre teksty ponownie eksperymentowano na małych grupach uczniów, stosując przy tym tzw. technikę szczegółów pozytywnych. Odpowiedzi uczniów na pytania kwestionariusza i wyniki dodatkowych eksperymentów pozwoliły na dalsze doskonalenie treści czytanek. W wyniku uwag zebranych od nauczycieli geografii zdecydowano się m.in. dołączyć do wypisów pełne notki bibliograficzne, mówiące skąd zaczerpnięto teksty do poszczególnych czytanek oraz dane biograficzne o autorach wykorzystanych tekstów.

W ostatnim etapie pracy zastosowano scalającą metodę analizy logicznej, przy pomocy której weryfikowano pod względem merytorycznym i dydaktycznym poszczególne teksty oraz uzasadniano wybór zamieszczonych w wypisach czytanek. W efekcie pracy powstały wypisy geograficzne dla klasy V (29 czytanek), VII (36 czytanek) i VIII (29 czytanek) oraz zgromadzono materiał pozwalający na wstępne uogólnienia.

Uczniowie na lekcjach geografii i na zajęciach pozalekcyjnych, na ogół chętnie i z zaciekawieniem słuchają i czytają fragmenty lektury ilustrującej tematykę programową, a często treści czytanek zawartych w wypisach geograficznych inspirują do dalszego poznawania geograficznej lektury.

Uczniowie klasy VIII i VII na ogół nie lubią opisów beletrystycznych i utworów poetyckich zawierających wiadomości geograficzne, interesują się natomiast tekstami o ściślejszych ujęciach. Uogólnienie to jest bardzo ważne dla osób piszących artykuły do „Poznaj świat“, „Poznaj swój kraj“, „Kontynenty“ itp.

Przeprowadzone badania potwierdziły możliwość znajdowania wartościowych, z punktu widzenia celów nauczania geografii, tekstów pełniących funkcje ilustracyjne. W szeroko rozumianej uzupełniającej lekturze geograficznej odczuwa się brak komunikatywnych publikacji dotyczących Europy, Dalekie, nieznanne kraje, ich egzotyka fascynują nie tylko uczniów, ale i autorów książek czy artykułów. Stosunkowo najlepszymi źródłami, z których można czerpać treści do geograficznych wypisów, okazały się opracowania popularnonaukowe najnowsze, napisane przez wybitnych znawców geografii.

W wyniku przeprowadzonych badań ustalono następujące kryteria doboru tekstów do geograficznych wypisów: teksty czytanek zawartych w geograficznych wypisach muszą być zgodne z głównymi hasłami programu nauczania geografii; treści zawarte w geograficznych wypisach muszą być zgodne z aktualnym stanem geografii jako nauki; treści geograficznych wypisów muszą być dostosowane do poziomu umysłowego i zaciekawień uczniów, dlatego też przy doborze tekstów istotny wpływ winny mieć opinie uczniów: treść każdej czytanki zawartej w geograficznych wypisach winna umożliwiać realizację przynajmniej jednego z celów dydaktyczno-wychowawczych; czytanki w geograficznych wypisach z reguły winny pełnić funkcję tzw. „studiów przykładowych“ (reprezentatywnych), czyli służyć poznawaniu

ogólnych prawidłowości poprzez szczegółowe poznanie przykładowych rzeczy i zjawisk; język i styl czytanek w geograficznych wypisach musi być zrozumiałe, barwne i żywe, zachęcający uczniów do czytania lub słuchania; w tekstach geograficznych wypisów nie powinno być szczegółów nie powiązanych w sposób interesujący i logiczny z innymi szczegółami; treści geograficznych wypisów powinny odnosić się do konkretnego obszaru Ziemi; wypisy geograficzne nie powinny dublować treści podręcznika geograficznego, lecz być jego uzupełnieniem; długość poszczególnych czytanek w geograficznych wypisach może być różna, ale najbardziej celowe są teksty od 1 do 3 stron maszynopisu.

W polskiej literaturze jest niewiele książek czy artykułów, które by w całości odpowiadały ustalonym kryteriom doboru. Prawie w każdym opracowaniu istnieje naturalna konieczność skracania tekstu, uściślenia terminów lub objaśniania ich znaczenia. Niekiedy trzeba też czynić poprawki stylistyczne i gramatyczne. Często istnieje również konieczność, podyktowana względami dydaktyczno-wychowawczymi, wybierania tekstów pochodzących z różnych źródeł i łączenia poszczególnych myśli tekstami specjalnie zredagowanymi oraz nadawanie tym nowym tekstom jednolitej całości. W wyniku tych licznych zmian, nawet pozornie najlepszych tekstów, powstaje prawie nowa całość. Duży stopień przetworzenia tekstu nie zwalnia jednak od obowiązku podawania źródeł. Niestety, instytucje wydawnicze, przewidując duże kłopoty związane z prawem autorskim, niechętnie podejmują się druku tekstów o różnym stopniu przekształcenia. Celowym wydaje się uzupełnienie geograficznych wypisów objaśnieniami słownikowymi, danymi bibliograficznymi oraz zadaniami i poleceniami dla uczniów. Pod adresem władz oświatowych i instytucji wydawniczych należy wysunąć postulat rychłego wydania, oddzielnie dla każdej klasy, co najmniej dwóch opracowań wypisów geograficznych, powstałych w wyniku badań naukowych.

Dotychczas ustalone wyniki wymagają dalszych badań. W związku z tym w szkole eksperymentalnej WSP (Szkoła Podstawowa nr 35 w Krakowie) i w Szkole Podstawowej nr 5 w Pszczynie są prowadzone badania weryfikacyjne nad już sporządzonymi wypisami geograficznymi. W tych weryfikacyjnych badaniach konfrontujemy istniejące teksty wypisów z nowymi tekstami, badamy efektywność tekstów z ilustracjami fotograficznymi i bez ilustracji, układamy zadania i polecenia do poszczególnych czytanek, badamy poprawność i przydatność objaśnień słownikowych itp. Mamy nadzieję, że te dodatkowe badania doprowadzą do ułożenia wartościowych wypisów geograficznych oraz dostarczą nowych przesłanek do teorii doboru geograficznej lektury uzupełniającej.

LITERATURA

1. Antosz M., 1968. *Wypisy geograficzne jako lektura uzupełniająca dla klasy V*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).
2. Berg L. S., 1962. *Przyroda ZSRR*. PWN, Warszawa.

3. Berne I., Licińska D., 1972. *Na wielkim lądzie. Wypisy geograficzne dla klasy VII*. PZWS, Warszawa.
4. Berne I., Licińska D., 1973. *Nowy — Stary Świat. Wypisy geograficzne dla klasy VIII*. PZWS, Warszawa.
5. Bombolewska K., 1960. *Uzupełniająca lektura geograficzna i jej rola w procesie nauczania geografii*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP Kraków).
6. Brzeziński M., 1915. *Pogadanki o niebie i ziemi*. Nakład i druk S. Orgelbranda, Warszawa.
7. Cieślik H., 1962. *Uzupełniająca lektura geograficzna jako pomoc w nauczaniu geografii regionalnej w klasie VII szkoły podstawowej*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii, WSP Kraków.)
8. Chmielewski K., 1907. *Twoje ziemie*. M. Arcta, Warszawa.
9. Davis W. M., 1912. *Die erklärende Beschreibung der Landformen*. Leipzig und Berlin.
10. Dymara J., 1971. *Próba doboru wypisów geograficznych dla uczniów klasy V szkoły podstawowej*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).
11. Fedorowicz Z., 1925. *Wypisy geograficzne. Polska, krajobraz i człowiek*. M. Arcta, Warszawa.
12. Freliga A., 1968. *Wykorzystanie wiadomości prasowych na lekcjach geografii*. Geogr. w Szk. nr 1.
13. Hoffa M., 1972. *Literatura popularnonaukowa w nauczaniu geografii*. PZWS, Warszawa.
14. Janowska Z., 1959. *Lektura geograficzna*, Geogr. w Szk. nr 4.
15. *Geografia w obrazach i powieściach moralnych*. 1852. Nakład i druk S. Orgelbranda, Warszawa.
16. Kiełar I., 1971. *Próba doboru wypisów geograficznych dla uczniów klasy VII szkoły podstawowej*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).
17. Konon B., 1968. *Jak wykorzystać czasopismo „Poznaj Świat“ w nauczaniu geografii w klasie VII*. Geogr. w Szk. nr 3.
18. Konopnicki G., 1907. *Wypisy geograficzne*. M. Arcta, Warszawa.
19. Koszarski W., 1958. *Lektura geograficzno-podróżnicza i popularnonaukowa w pracy nauczyciela geografii*. PZWS, Warszawa.
20. Koszarski W., 1959. *Sposoby organizowania i rozwijania czytelnictwa geograficznego w pracy lekcyjnej i pozalekcyjnej*. Geogr. w Szk. nr 1.
21. Łaganowski J., 1907. *Ziemia w opisach i obrazach*. Cz. I. M. Arcta, Warszawa.
22. Łaganowski J., 1925. *Ziemia w opisach i obrazach*. Cz. II. M. Arcta, Warszawa.
23. Łużycka K., 1960. *Jak wykorzystać magazyn „Poznaj świat“ w nauczaniu geografii*. Geogr. w Szk. nr 4.
24. Majewski J., 1959. *Stosowanie lektury w nauczaniu geografii*. Geogr. w Szk. nr 4.
25. Marcinkowski J., 1962. *Rola lektury uzupełniającej w procesie nauczania geografii w klasie VI ogólnokształcącej stopnia podstawowego*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).
26. Milata A., 1916. *Na froncie wschodnim*. Księg. Stella, Cieszyn.
27. Nałkowski W., 1902—1911. *Geografia malownicza*. t. I — VI. M. Arcta, Warszawa.
28. Niemcówna S., 1934. *O szkolną lekturę geograficzną*. Czas. geogr. nr 3/4.
29. *Opowiadania geograficzne*. 1953. Oprac.: Czefranow S. W., Józefowicz E. F. i Rausz W. A., Nasza Księgarnia, Warszawa.
30. Pawłowski S., 1929. *Wypisy geograficzne do geografii Polski*. Książnica Atlas, Lwów-Warszawa.

31. Pęc zar S., 1968. *Jak wykorzystuję prasę codzienną w nauczaniu geografii*. Geogr. w Szk. nr 1.
32. Pieter J., 1967. *Czytanie i lektura*. Katowice.
33. Romeyko M., 1952. *Rola lektury w nauczaniu geografii*. Geogr. w Szk. nr 2.
34. Sikorska J., 1967. *Z badań nad recepcją treści lektury szkolnej*. Psychol. wychow.
35. Siwakowa J., 1923. *Wypisy geograficzne dla VI oddziału szkoły powszechnej i klasy III szkół średnich*. Książnica Polska, Lwów.
36. Skrobiszowa B., 1967. *Rola prasy codziennej w nauczaniu geografii*. Geogr. w Szk. nr 5.
37. Stroynowski S., 1877. *Ziemia i jej mieszkańcy*. Nakład Hoesicka, Warszawa.
38. Stroynowski S., 1939. *Układamy wypisy geograficzne, historyczne, przyrodnicze*. Przyjaciół Szkoły nr 4.
39. Włazły R., 1960. *Dlaczego i w jaki sposób wykorzystuję w swej pracy „Poznaj Świat“*. Geogr. w Szk. nr 4.
40. Wolański W., 1970. *Wypisy geograficzne i ich znaczenie w procesie nauczania geografii na przykładzie klasy VII szkoły podstawowej*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).
41. Wolański W., 1972. *Wypisy geograficzne*. Geogr. w Szk. nr 1.
42. Zbrowski S., 1971. *Próba doboru wypisów geograficznych dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej*. (Maszynopis pracy magisterskiej przechowywany w Zakładzie Dydaktyki Geografii WSP, Kraków).

Славомир Пискорз

SELECTION OF SUPPLEMENTARY GEOGRAPHICAL READING MATTER FOR PRIMARY-SCHOOL PUPILS

Social demand for a geographical reading matter caused and is still causing the working out and the edition of geographical chrestomathies for school purposes. As yet, the selection of texts for geographical chrestomathies was done by intuition. At present, there exists a necessity to develop and to apply a scientific theory of geographical chrestomathy selections and of its construction. A wide research has been performed in this area and the conditions for texts selection for geographical chrestomathies have been established as follows:

- The texts for reading must correspond to main principles of geography teaching programme and geography as a science;
- The contents should concern a specific Globe region, playing part of „example studies“, as well as have to enable the achievement of at least one of didactic and educational targets;
- The language and style of the readers must be clear, varied and vivid;
- The readers must not be too long (three pages maximum), as well as they should not double school handbooks of geography;
- Dictionary explanations and exercises for pupils are desirable.

Славомир Пискож

ВЫБОР ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ЧТЕНИЯ ПО ГЕОГРАФИИ ДЛЯ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Дополнительное чтение по географии разрабатывалось и сейчас разрабатывается и издается для школьных хрестоматий в соответствии с общественным заказом. Выбор материалов для хрестоматий по географии производился до сих пор интуитивно. В настоящее время

мя назрела необходимость создать и использовать научную теорию выбора и конструкции хрестоматий по географии. Были проведены многочисленные исследования и определены следующие критерии выбора текстов для указанных хрестоматий:

- Тексты должны соответствовать основным требованиям школьной программы по географии и географии, как науки;
- Содержание должно касаться конкретной территории на Земле, выполнять функцию наглядного обучения и делать возможным осуществление хотя бы одной из целей учебно-воспитательного процесса;
- Язык и стиль текстов должны быть понятными, красочными и живыми;
- Тексты не должны быть слишком длинными (до 3-х страниц) и не должны повторять школьного учебника;
- Желательно наличие словарных объяснений и задач для учеников.